

ΙΟΥΛΙΟΣ ΕΒΟΛΑ

Προοπτικές σχετικά με τους μύθους της
Ηρωικής Πνευματικότητας

Prospettive sui miti della Spiritualità Eroica

1η ιταλική έκδοση, Edizioni Thule, 1975

2η ιταλική έκδοση, Edizioni Thule, 1980

Μετάφραση: Οικονόμου Γαρυφαλλιά

Ιωάννινα, 2018

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Την εποχή αυτή όπου υπάρχει ένα αξιοσημείωτο ενδιαφέρον για τα έργα του Ι. Έβολα, και σχεδόν όλα του τα βιβλία επανεκδόθηκαν, καθώς επίσης και μετά τον πρόσφατο χαμό του, θεωρούμε πολύ σημαντικό να παρουσιάσουμε ξανά άρθρα και συνέδρια με τα οποία ο παραδοσιοκράτης στοχαστής προσπαθούσε να επηρεάσει τις δυνάμεις εκείνες οι οποίες, μεταξύ των δύο παγκοσμίων πολέμων, βρισκόταν σε τροχιά γύρω από τον φασισμό.

Μία από τις κατευθύνσεις που θα μπορούσε να έχει θετική προοπτική ήταν η λατρεία που απέδιδε ο φασισμός προς την αρχαία Ρώμη. Λατρεία η οποία, μεταξύ άλλων, υπεδείκνυε την επιδίωξη μιας ολικής ανανέωσης, όχι τόσο προς ένα αόριστο μέλλον, αλλά εστιάζοντας σε μία επιστροφή προς τις ρίζες.

Η αποδοχή και η οικειοποίηση συμβόλων όπως ο αετός, το *fascio*¹, η λύκαινα, εάν δεν αποτελούσαν καθαρή χορογραφία, θα έπρεπε να αφυπνίσουν βαθύτερες δυνάμεις και ίσως μία τάση προς το Ύψηλότερο.

Όμως, ούτε η πολιτική αλλά ούτε και η πολιτιστική ελίτ κατείχαν τα κατάλληλα προσόντα προκειμένου να

---

1 *Fascio*: αρχαίο ρωμαϊκό έμβλημα εξουσίας, που απεικόνιζε ράβδους δεμένες γύρω από έναν πέλεκυ. (Σ.τ.Μ.)

αναγνωρίζουν την ιστορική έκφραση του αρχαίου υπερβόρειου πνεύματος στο ρωμαϊκό κόσμο.

Ειδικότερα, ο κόσμος του πολιτισμού παρέμεινε ουσιαστικά συνδεδεμένος με μία αστική πνευματικότητα για την οποία, ακόμη και όταν ορισμένοι εκπρόσωποι αυτού του πολιτισμού αφιερώθηκαν στη μελέτη του ρωμαϊκού κόσμου για πολιτικό κομφορμισμό, όλα περιορίστηκαν σε φιλολογικές και αρχαιολογικές έρευνες ακαδημαϊκού και ανθρωπιστικού τύπου.

Τον πανομοιότυπο αυτό επιφανειακό χαρακτήρα κατείχε και η δράση του Ινστιτούτου Ρωμαϊκών Σπουδών² το οποίο, για το ανάλογο αστικό του υπόβαθρο, ήταν το λιγότερο κατάλληλο για να προάγει τις εις βάθος σπουδές σχετικά με τα σύμβολα και τις αξίες της Ρώμης.

Επομένως, γίνεται κατανοητή η ελάχιστα μικρή επίδραση που άσκησε η διάλεξη του Έβολα κατά τη διάρκεια του 3^{ου} Συνεδρίου Ρωμαϊκών Σπουδών. Αντιστοίχως, μικρή, ή ανύπαρκτη, υπήρξε η επίδραση του Έβολα στους πολιτικούς προσανατολισμούς του φασισμού μέσω του περιοδικού “La Torre” όπως επίσης και μέσω της ειδικής στήλης της εφημερίδας του Farinacci “Regime Fascista”.

Αυτό δεν σημαίνει ότι η δράση που διεξάγεται από τον Έβολα στο περιθώριο των πολιτικών δυνάμεων στην Ιταλία και στη Γερμανία, όπου είχε ασφαλώς διαφορετική απήχηση, έχει μόνο αναδρομική ή φιλολογική αξία. Πράγματι ο συγγραφέας, που δεν υπήρξε ποτέ μέλος του φασιστικού κόμματος, μολονότι προσπάθησε να επηρεάσει τις τότε πολιτικές δυνάμεις και την εξουσία, δε μόλυνε

---

2 Istituto di Studi Romani

ποτέ, και σε καμία περίπτωση, τα έργα του προσαρμόζοντάς τα στους προπαγανδιστικούς σκοπούς του φασισμού.

Έτσι λοιπόν, το σύντομο δοκίμιο για την ηρωική πνευματικότητα, που δημοσιεύτηκε το 1934 ανάμεσα στα πρακτικά του 3^{ου} Εθνικού Συνεδρίου των Ρωμαϊκών Σπουδών, εκφράζει δεοντολογικές αρχές οι οποίες κινούνται σε μεθιστορικό και μεταπολιτικό πλαίσιο.

Σε αυτό ακριβώς το συνέδριο ο Ιούλιος Έβολα υπέδειξε τη σημασία που είχε για τον κόσμο της Παράδοσης η οδός της Δράσης, ιδιαίτερα όσον αφορά τα θεάματα³ και ο πόλεμος.

Σε αντίθεση με τη σημασία αυτή, όλοι γνωρίζουμε σε τι επίπεδο υποβιβάζεται η άθληση στο σύγχρονο κόσμο, στον απόηχο μιας απατηλής “προόδου”. Χρήσιμη στο να υποδαυλίσει δυνάμεις κατώτερες του ανθρώπου και να δημιουργήσει αυτό που αποκαλείται “κατάσταση όχλου” η οποία μπορεί να παρατηρηθεί σε ποικίλες όψεις της σύγχρονης ζωής, αποτελώντας μία κατάσταση επίδειξης και προβολής στον περίγυρο των σνομπίστικων - κοσμικών τελετών.

Σε ακόμη χαμηλότερο επίπεδο είναι υποβαθμισμένος ο πόλεμος, ο οποίος όχι μόνο έχει χάσει κάθε ιερό χαρακτήρα, αλλά, με τη χρήση των μηχανικών και μαζικής εξόντωσης μέσων, αρχίζει όλο και περισσότερο να υποκινεί πρωτόγονες δυνάμεις. Ο άνθρωπος, είτε έχει την ιδιότητα

---

3 *Ludi*: Στην αρχαία Ρώμη αποτελούσαν μία σειρά μονομαχιών, θεατρικών παραστάσεων και ιππικών αγώνων, που διεξάγονταν σε ειδικές περιπτώσεις, θρησκευτικές ή πολιτικές, και μπορούσαν να είναι ιδιωτικές ή δημόσιες. (Σ.τ.Μ.)

του πολεμιστή είτε δεν την έχει, είναι αναγκασμένος να αναμετρηθεί.

Την ίδια λατρεία του φρενήρη ακτιβισμού που εκφράζεται στην εργασία, στην παραγωγή και σε όλες τις δραστηριότητες στις οποίες είναι απασχολημένος, ο σύγχρονος άνθρωπος δεν υποδηλώνει τόσο την επιθυμία να κυριεύσει τη φύση, όσο την προσπάθεια να ξεχαστεί και να χαθεί από ένα πράττειν που δεν γνωρίζει όρια ή σκοπούς.

Αυτή είναι η κατάσταση της επίκαιρης ανθρωπότητας. Εξάλλου, και από φιλοσοφική σκοπιά, κυριαρχούν θεωρίες, όπως ο μαρξισμός ή η προοδευτικότητα, για τις οποίες σκοπός δεν είναι ο κόσμος του “είναι” και του “αιωνίου”, αλλά η αόριστη επιδίωξη ενός ανέφικτου στόχου ο οποίος καταρρέει όλο και περισσότερο στα κατώτερα πεδία του “γίγνεσθαι”.

Ενάντια σε αυτή την δαιμονική αντιστροφή της λατρείας της δράσης, ο Έβολα υποδεικνύει, όπως στην κλασική ρωμαϊκή αρχαιότητα και σε όλους τους παραδοσιακούς πολιτισμούς, ότι τα θεάματα και ο πόλεμος είχαν μία μεταφυσική σημασία.

Πολύ συχνά στους αγώνες, καθώς και στους πολέμους, συμβολιζόταν η πάλη μεταξύ της διαυγούς και ηλιακής αρχής με εκείνη τη ζοφερή και χθόνια.

Αλλά επίσης, και από μία προσωπική οπτική, η έκσταση του αγώνα ή της μάχης θα μπορούσε να αναδείξει εκείνη τη στοιχειώδη ενέργεια που συμβολίζουν ποικίλες παραδόσεις οι οποίες σχετίζονται με τις Βαλκυρίες, τις Ερινύες και άλλες παρόμοιες μυθικές οντότητες.

Η μεταμόρφωση που, σε συγκεκριμένες περιπτώσεις, πραγματοποιήθηκε για την ανάδειξη τέτοιων βαθέων δυνάμεων, θεωρήθηκε παρόμοια με την ενεργή εμπειρία του

θανάτου όπως διαδραματιζόταν στα αρχαία μυστήρια. Ο θάνατος μετουσιώνεται σε ζωή.

Θεάματα και Πόλεμος ως μέσα πνευματικής πραγμάτωσης. Αυτό μας υποδεικνύει το δοκίμιο του Έβολα.

Τίποτα από όλα αυτά δεν επιβιώνει στο σύγχρονο κόσμο. Για τον λόγο αυτό, οι διδασκαλίες του Έβολα μπορούν να χρησιμεύσουν μόνο ως “μέτρα”, έτσι ώστε αυτοί που ενώ έχουν γεννηθεί σε αυτή την εποχή αλλά ανήκουν στην Παράδοση, μπορούν να έχουν σταθερά σημεία αναφοράς.

Pier Luigi Aurea

JULIUS EVOLA

ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΟΥΣ «ΜΥΘΟΥΣ» ΤΗΣ ΗΡΩΙΚΗΣ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

Η λατρεία της δραστηριότητας που διαπερνά τόσο έντονα, με πολλές διαφορετικές μορφές, τη σύγχρονη ζωή, θέτοντας τα ίδια τα θεμέλια της ευρωπαϊκής εξουσίας και προβάλλοντας τους μύθους σφυρηλατημένους από αυτή, έχει τις ακριβείς αντιστοιχίες της στην κλασσική αρχαιότητα. Και όχι μόνο. Σε αυτή ο όρος “λατρεία” περνά από μία έννοια μεταφορική σε μία έννοια πραγματική. Ένας κύκλος από σύμβολα, μύθους, θεσμούς, αναφέρεται σε μία συνείδηση στην οποία η δράση μεταφέρεται με την έννοια μίας ιερής τελετής, μίας συνάντησης μεταξύ ανθρώπινων και κοσμικών δυνάμεων, στο όριο, σε μία πορεία απελευθέρωσης και μεταμόρφωσης.

Οι αρχαίες μας παραδόσεις, η ρωμαϊκή ειδικότερα, είναι πλούσιες σε τέτοιες μορφές, και κατά τη γνώμη μας σύμφωνες με το Άριο ουσιαστικά πνεύμα. Αποτελεί γνωστικό κομμάτι το να φτάσεις στην ψυχή τους, αφήνοντας την εξωτερική και εμπειρική πλευρά, στην οποία, στην καλύτερη περίπτωση, εφαρμόζονται μόνο οι σύγχρονες

έρευνες. Εδώ θα θέλαμε να προσπαθήσουμε να φτάσουμε στην εσωτερική αίσθηση κάποιων από αυτές τις μορφές, στις οποίες κρύβονται από τη δυτική ηρωική παράδοση τα σημαντικότερα σύμβολα.

Προπαντός, στα *θεάματα*⁴. Αυτό που στην κλασσική αρχαιότητα μπορούσε να αντιστοιχίσει στο άθλημα των σύγχρονων, τα “παιχνίδια”, τα *θεάματα* και οι αγώνες είχαν ιερή αξία, τόσο στους Έλληνες όσο και στους Ρωμαίους. “*Ludorum primum initium procurandis religionibus*” ισχυρίζεται ο Λίβιος⁵. Στην Ελλάδα, συμβολικές μορφές, όπως ο Ηρακλής, θα πρέπει να είχαν εγκαθιδρύσει τους αγώνες συμβολικά σε σχέση με τους δικούς τους άθλους⁶. Στη Ρώμη, υπάρχει η πεποίθηση πως το να αμελείς το *sacra certamina*⁷ θα μπορούσε να αποτελέσει κίνδυνο για την πόλη. Έτσι λοιπόν, όταν τα ταμεία του Κράτους ήταν άδεια, μπορούσαν να απλουστεύσουν τους αγώνες, αλλά όχι να τους ακυρώσουν⁸. Αντιθέτως, σε στιγμές κινδύνου ο ρωμαϊκός λαός ζητούσε τα *θεάματα*, σχεδόν όπως μία τελετή παράκλησης. Υπό αυτήν τη θεώρηση, είναι εξαιρετικά σπουδαίος ο μύθος που αποδίδει τη θαυματουργή φυγή του εχθρού στην αόρατη δύναμη ενός αδιάκοπου αγώνα την στιγμή του κινδύνου⁹. Η ίδρυση του

4 Όπου “θεάματα” μεταφράζεται ο όρος *ludi*. Βλ. Εισαγωγή. (Σ.τ.Μ.)

5 Τίτος Λίβιος, VII, 3.

6 Η μετάβαση του Ηρακλή στη χώρα των Υπερβόρειων – ανάμεσα στους οποίους “δεν φτάνει κανείς ούτε από στεριά ούτε από θάλασσα” – για να θυμηθούμε εκείνον τον ήρωα που είχε θεσπίσει τους Ολυμπιακούς Αγώνες, Πίνδαρος, *Ol.*, III, 11, sgg., X, 42, sgg., Διόδωρος, IV, 14.

7 Ο Ιερός Αγώνας. (Σ.τ.Μ.)

8 Δίων Κάσσιος, XLVI, 31.

9 Μακρόβιος Αμβρόσιος Θεοδόσιος, I, 17, 25.

Urso¹⁰ επιβάλλει τον εορτασμό των αγώνων προς τιμή των Θεών και των Ηρώων¹¹ και ο Βιτρούβιος θέλει η κάθε πόλη να έχει το δικό της θέατρο¹². Ο πρόεδρος των ρωμαϊκών αγώνων, αποτελούσε αρχικά μία ιερατική μορφή. Οι αγώνες ήταν τόσο συνδεδεμένοι με τους ναούς, έτσι ώστε οι Αυτοκράτορες που είχαν μεταβεί στη νέα θρησκεία, έπρεπε να επαναφέρουν τους ίδιους παγανιστικούς ναούς, ούτως ώστε να διατηρήσουν τους ίδιους αγώνες, οι οποίοι στην πραγματικότητα αποτελούσαν τις τελευταίες, υπό εξαφάνιση, παραδόσεις της αρχαίας Ρώμης¹³. “*Ludi scenici... inter res divinas a doctissimis conscribuntur*”, αναφέρει ο Αυγουστίνος¹⁴.

*Res divinae*¹⁵ λοιπόν. Αφιερωμένες σε Θεότητες ή σε Ήρωες ή σε δικά τους συμβολικά εμβλήματα, οι διάφορες αγωνιστικές γιορτές που λάμβαναν χώρα στα δημόσια θεάματα είχαν την αξία μίας τελετουργίας, η οποία είχε στόχο να ανανεώσει την “παρουσία” εκείνων των Θεών και Ηρώων τόσο στη συλλογική συνείδηση όσο και στην πνευματική παραγωγικότητα και ιστορικότητα των ανδραγαθημάτων τους¹⁶. Σε αυτή τη βάση, που εμείς θα μπορούσαμε να συγκρίνουμε με ακριβείς και πολυάριθμες

10 Αρχαία πόλη κοντά στην Osuna της Ισπανίας. (Σ.τ.Μ.)

11 *Lex coloniae genitivae Juliae*, 70-71.

12 Βιτρούβιος, *De Arch.*, V, 3, 1.

13 G. Boissier, *La Fin du Paganisme*, Paris, 1891, v. I, pp. 95-6, v. II, pp. 197, sgg.

14 Αυγουστίνος, *Civ. Dei*, IV, 26. Για αυτές και για άλλες αναφορές: A. Piganiol, *Richerches sur les Jeux romains*, Strasbourg, 1923, pp. 124-137.

15 Νόμοι της αρχαίας Ρώμης οι οποίοι αφορούσαν τα θρησκευτικά θέματα. (Σ.τ.Μ.)

16 Όπως προηγουμένως, pp. 135, sgg.

μαρτυρίες, δεν μας προκαλεί εντύπωση το γεγονός ότι οι μυστικοί αριθμοί και τα σύμβολα κυριαρχούσαν μέχρι και στην οργάνωση των δημοσίων θεαμάτων και των αγώνων, ανάγοντας την ύλη σε υψηλότερες έννοιες. Οι “τρεις” στις οποίες αναφέρεται ο Τερτυλλιανός¹⁷ στο “*tres arae trinis Diis magnis potentibus valentibus*”, αναφέρονται στη μεγάλη Τριάδα των Μυστηρίων της Σαμοθράκης. Ο συμβολισμός του “πέντε” εμφανίζεται στα πέντε ιαματικά λουτρά των κυρίαρχων κυκλικών διαδρομών, το “επτά” ανιχνεύεται στον αριθμό των βωμών των πλανητικών Θεών με την κορυφή της πυραμίδας του Ηλίου στο Circo Massimo¹⁸ και τον αριθμό των γύρων μίας ολοκληρωμένης διαδρομής, καθώς επίσης και στους τρίτωνες και τα “ωά” που ομοίως περιλαμβάνονται στον ιππόδρομο¹⁹. Η ορμή των αλόγων - ιερών συμβόλων στο γενεσιουργό θεό των υδάτων Ποσειδώνα - η σκοτοδίνη της δικής τους κυκλικής διαδρομής δονείται προς τη νίκη σε όλη τη διάρκεια των επτά διαδρομών (όπως επτά είναι οι πλανητικές σφαίρες σύμφωνα με την παραδοσιακή διδασκαλία) και, σε μια άλλη εκδοχή, σε σύγκριση με αυτό του ήλιου και του καθαγιασμένου ηλίου²⁰, υποτίθεται, όπως λέγεται, συμβολίζουν το κοσμικό μυστήριο της ενέργειας, που εκκίνησε τον “κύκλο των γενεών”, σύμφωνα με την πλανητική ιεραρχία. Στους δύο ιππότες που εισήλθαν στην παλαιστρα, ο ένας από την πόρτα της Δύσης, ο άλλος από την πόρτα της Ανατολής για να συμμετάσχουν σε έναν

---

17 Τερτυλλιανός, *Περί των θεαμάτων*, 8.

18 Ιωάννης Λαυρέντιος ο Λυδός, *Περί τῶν μηνῶν*, I, 4, I, 12.

19 Cfr. J. J. Bachofen, *Urreligion und antike Symbole*, Leipzig, 1926, v. I, pp. 343, 329-347.

20 Cfr. Piganiol, cit., p. 143

θανατηφόρο αγώνα – στις δύο παρατάξεις, των οποίων τα χρώματα ήταν το ίδιο πρωτόγονο με εκείνα τα οποία διαχωρίζονταν στο “κοσμικό ωό” – ον πρωτόγονο – των Ορφικών, συμβολίζοντας το ένα τις ουράνιες δυνάμεις ενώ το άλλο τις χθόνιες, δηλαδή τον ουρανό και τη γη αντίστοιχα. Εναρμονισμένα ιδανικά με τις ανάλογες συμβολικές - τελετουργικές πράξεις της άριας Ινδίας²¹, δραματοποιώντας την πάλη ανάμεσα στις δύο μεγάλες αρχές των πραγμάτων²². Κάθε *meta* – *meta sudans*²³ – θεωρήθηκε ως κάτι “εν ζωη” - λίθος έμφυχος²⁴ - και ο αόρατος βωμός που κατασκευάστηκε για κάποιον σκοπό και αφιερώθηκε στον θεό *Consus* (ένας χθόνιος δαίμονας²⁵ αναμένοντας το αίμα που χύθηκε στους Αγώνες ή στις μονομαχίες) είχε παρόμοια αξία στο ετρουσκικό *puteal*²⁶, συμβολίζοντας δηλαδή το σημείο εκροής των σκοτεινών δυνάμεων²⁷. Επάνω όμως από τα εστεμμένα αγάλματα των *victoriae*²⁸ και των θεών των μαχών, ενσάρκωναν την αντίθετη αρχή, ότι δηλαδή, δια μέσω της μυστηριώδους εξουσίας που αποδίδεται στις αναλογίες, ο ιππόδρομος μεταμορφωνόταν σε μαγικό και μοιρολατρικό κέντρο, σε

21 Cfr. Von Schoder, *Arische Religion*, v. II, p. 137, Weber, *Indische Studien*, X, p. 5.

22 *Ibid.* pp. 141, 136, Bachofen, *Urreligion*, v. I, p. 474.

23 Μνημειώδη κωνικά συντριβάνια. Αντίστοιχα μνημεία αποτελούσαν τα σημεία στροφής στον ιππόδρομο της αρχαίας Ρώμης. (Σ.τ.Μ.)

24 *lithos empsucos* στο ιταλικό κείμενο. (Σ.τ.Μ.)

25 Όπου αναφέρεται η έννοια του δαίμονα θα πρέπει να την εκλαμβάνουμε όπως αυτή εκφράστηκε στην αρχαία ελληνική σκέψη και μυθολογία. (Σ.τ.Μ.)

26 Εικαστικό περίβλημα πηγαδιών. (Σ.τ.Μ.)

27 Bachofen, cit. p. 343, sgg.: Piganiol, pp. 1-14.

28 Νικητών (Σ.τ.Μ.)

ένα Θεϊκό συμβούλιο - «*daemonum concilium*». Υπό τους όρους της άποψης αυτής, ο Τερτυλλιανός αναφέρεται σε αυτό όπου από τη μία πλευρά μπορούσε να εμφανιστεί ως αμιγώς αθλητικό ή αιματηρό, από την άλλη όμως περνούσε την έννοια μίας υποκίνησης και μίας θυσίας, της οποίας ο κίνδυνος ήταν αληθινός (ένας αγώνας που διακόπτονταν ή εκτελούνταν με λάθος τρόπο, για τον Ρωμαίο, είχε την ίδια, αποκρουστική, ολέθρια ισχύ όπως και μία κακώς διενεργηθείσα ιεροτελεστία) και της οποίας η νίκη ανεδείκνυε, ή ανανέωνε, στον άνθρωπο εκείνες τις ανώτερες, ουράνιες δυνάμεις της τύχης και της ευτυχίας επί των κατώτερων δυνάμεων. Τα κενά καθίσματα σφράγιζαν τις αόρατες “παρουσίες”²⁹, όταν δεν είχαν τα δικά τους διακριτικά - *exuviae* - φέρνοντάς τες τελετουργικά σε ιερές άμαξες - *tensae* - (για παράδειγμα, εκείνες του Διός του Καπιτωλίνου Λόφου)³⁰, και μία αγάπη, στην οποία είχαν προσκληθεί - *invitatione daemonum* - όπου, σύμφωνα με τον Δίωνα Κάσσιο, καθιέρωναν τον ιερό χαρακτήρα των αγώνων και αποκτούσε μία παρόμοια σημασία με εκείνη της μυστικιστικής αγάπης. Μία αγάπη της οποίας η αξία στις εικόνες των αρχαίων θρησκευτικών παραδόσεων είναι γνωστή σε όλους.

Με αυτόν τον τρόπο, ο νικητής μπορούσε να εμφανιστεί επικαλυμμένος με έναν θεϊκό χαρακτήρα, αν όχι ως προσωρινή ενσάρκωση κάποιας θεότητας. Στην Ολυμπία, τη στιγμή του θριάμβου, αναγνωριζόταν στο νικητή μία εκδήλωση της τοπικής θεότητας του Διός - και η επευφημία στο θριαμβευτή μονομάχο - εἷς ἀπ’ αἰῶνος³¹ - έχει μία

29 Piganiol, p. 169.

30 Preller, *Römische Mythologie*, p. 128-9, 197, sgg.

31 Τερτυλλιανός, *Περί των θεαμάτων*, XXV. [*eis aionas ap’ a’ionos* στο

αντιστοιχία ακόμη και στη χριστιανική λειτουργία και στις γραφές της Παλαιάς και της Καινής Διαθήκης³².

Πέραν τούτου, μία παρόμοια “θριαμβική” επισκίαση της θεότητας δια μέσω των κορυφώσεων της εμπειρίας της δράσης και της μέγιστης πίεσης, σε άλλες εποχές θα μπορούσε να μην αποτελεί μόνο αλληγορία. Πλήθος μαρτυριών σχετικά με τις ίδιες αρχαίες παραδόσεις μας αναφέρουν ότι η ηρωική έκσταση του έντονου αγώνα και της νίκης τοποθετείται σε ένα ανώτερο ενδιαφέρον για την ίδια τη ζωή, δεδομένου του ότι ορισμένες εσωτερικές συμπεριφορές θεωρούνταν παραδοσιακά ως η οδός του πνεύματος. Μία οδός ανάλογη ή και ισοδύναμη με εκείνη όπου σύμφωνα με την οποία στα μυστήρια διδασκόταν στον μυσούμενο το ότι ο θάνατος μεταμορφώνεται σε ανάσταση. Είναι η γνωστή σε όλους έννοια του *mors triumphalis*³³. Έτσι, εάν οι αγώνες θύμιζαν, εορτάζονταν και μιμούνταν θεϊκές μορφές, οι νικητές με τη σειρά τους, γίνονταν σύμβολα των πνευματικών επιτευγμάτων των νικών των θνητών που γίνονται αθάνατοι.

Έτσι και μόνο έτσι εξηγούνται οι συχνές αναφορές στα θεάματα, στους αγώνες, στον ιππόδρομο και στις μορφές των νικητών των Ολυμπιακών Αγώνων που βρίσκονται στην ταφική παγανιστική τέχνη. Όλα όσα εδραίωναν αναλογικά την *melior spes*³⁴ του νεκρού, ήταν κατά κάποιο τρόπο, η ευαισθητοποίηση του προτύπου της πνευματικής πράξης που μπορούσε να κάνει μία ψυχή

ιταλικό κείμενο]

32 Psalm, 20, v. 5, 44, v. 7, ecc. S. Paolo, Rom., 16, v. 27, Gal. 1, v. 5, ecc. S. Pietro, Ep. 1, 4, v. 11, ecc.

33 Η ηρωική θυσία της οποίας ο σκοπός υπερβαίνει τον θάνατο. (Σ.τ.Μ.)

34 Καλή Ελπίδα (Σ.τ.Μ.)

προκειμένου να νικήσει τον Άδη και να κατακτήσει μέσω του *mors triumphalis* τη δόξα μίας αιώνιας ζωής στη διάσημο σαρκοφάγο της Αγίας Τριάδος, στο ανάγλυφο του ελληνοετρουσκικού άρματος του Monteleone, στα αστέρια της Μπολόνια και ούτω καθεξής. Είναι πάντα στις εικόνες του θριαμβευτικού θανάτου όπου επαναλαμβάνεται η φτερωτή Νίκη, ανοίγοντας τις πόρτες του Άδη ή στηρίζοντας το μετάλλιο του νεκρού³⁵. Κατά τον Πινδάρειο εορτασμό των επινίκιων αγωνιστών στην Ελλάδα, οι Εναγώνιοι και οι Πρόμαχοι αποτελούν μυστικιστικές θεότητες, ηγέτες των ψυχών στην αθανασία. Κάθε Νίκη στον ορφισμό μετατρέπεται σε συμβολική νίκη της ψυχής επί του σώματος. Όποιος έχει βιώσει την μύηση ονομάζεται “ήρωας”. Το νικητήριο φως και η μύηση μετατρέπονται σε ιδέες όπου μία σειρά από κλασικές μνημειώδεις απεικονίσεις μας αποκαλύπτουν τη σύνδεση με τον Ήλιο ως ήλιο καθαγιασμένο, νεογενή, ή ως Αυγή, αποτελώντας τη Νίκη, εμφανιζόμενος σε ένα θριαμβευτικό άρμα όπου και η Νίκη είναι Τελετή. Στο Μύστη και σε άλλες προσωποποιήσεις του στην εκδήλωση του μυημένου, αποδόθηκε ένα προνομιακό και ένδοξο μεταθανάτιο³⁶ πεπρωμένο.

Έτσι, σε αυτήν τη βάση, ό,τι διαδραματίζονταν ως δράση στα αρχαία ισοδύναμα των σύγχρονων αθλημάτων θα έπρεπε τώρα να εμφανιστεί με τον χαρακτήρα του *res divina*, με κατ’ εξοχήν θρησκευτική έννοια, και δεν θα πρέπει να μας φαίνεται πλέον τόσο περιεργό. Στις ίδιες ρωμαϊκές παραδόσεις των *θεαμάτων*, που οι περισσότεροι

35 Piganiol, cit. pp. 118-119.

36 Bachofen *Urreligion* v. 1 pp. 171 263 474 507. Πρωτότυπο: post mortem.

μειώνουν σε αποκλειστικά υλικά αθλητικά θεάματα και σε δεισιδαιμονίες, υπάρχει πράγματι η αντανάκλαση μίας αρρενωπής πνευματικότητας, ενάντια στην υποτακτική υπακοή μπροστά στο θεϊκό, στενά συνδεδεμένο με εκείνο που αρμόζει στους πρωταρχικούς κύκλους του Ινδο-γερμανικού πολιτισμού, που πρέπει να πραγματοποιηθούν δια μέσω της νικηφόρας επιβεβαίωσης και μέσα στην πλήρη αποκάλυψη των ίδιων βαθύτερων δυνάμεων του σώματος.

Με τέτοιου είδους πνεύμα θέλουμε, συμπερασματικά, να αναφέρουμε μία τελευταία πτυχή, εκεί όπου μία εμπειρία ακόμα πιο μεγάλη και φωτεινή, εκείνη του πολέμου, ήταν η οδός για να πραγματώσει κάτι αντίστοιχο.

Ο Piganiol³⁷ παρατηρεί ότι στην αρχαιότητα η έννοια του διττού, ή του βαθέως μέρους της ανθρώπινης ψυχής και εκείνου της Μανίας ή Ερινυών, συγγέονταν συχνά σε μία μοναδική έννοια με εκείνου της Θεάς της Νίκης και της Θεάς του Θανάτου, τόσο που να εμφανίζεται η “περίεργη ιδέα μίας θεότητας που είναι την ίδια στιγμή μία θεά των μαχών και του διττού της ανθρώπινης ψυχής”.

Εδώ δεν είναι δυνατόν να αναλυθούν οι σχέσεις που παρεμβάλλονται ανάμεσα στη “διττή” παραδοσιακή έννοια – του *totem* των πρωτόγονων, του αιγυπτιακού *ka*, του ιρανικού *fravashi*, του *lingasbarira* της ινδουιστικής παράδοσης, και ούτω καθεξής – αλλά οι ρωμαϊκές κινήσεις του δαίμονα, των πολιούχων [*lare*], του *genius*, των εφέστιων θεών [*penati*]. Επίσης, είμαστε υποχρεωμένοι να δώσουμε με τη δογματική μορφή μίας πρότασης το εσωτερικό νόημα μίας τέτοιας παράδοσης. Ότι δηλαδή το “διττό” σήμαινε μία

---

37 Op. cit., pp. 118, 117.

βαθιά δύναμη, ιδιαίτερα προσωπική, η οποία πρωταρχικά θα έπρεπε να καθορίσει την πεπερασμένη συνείδηση ενός ατόμου στη μορφή και στο σώμα το οποίο ξυπνά, παραμένοντας ωστόσο πάντα στη βάση των εις βάθος διαδικασιών της ζωής και του πεπρωμένου του, όπου ξεφεύγουν συνήθως από κάθε άμεσο έλεγχο³⁸. Ομοίως, με την ίδια μορφή είμαστε αναγκασμένοι να υποδηλώσουμε τη διδασκαλία, σύμφωνα με την οποία αυτός που δεν κατέχει πλέον τον δαίμονα, έχει μετατραπεί, όπως ο “σπουδαίος” του Πλωτίνου, ο ίδιος σε δαίμονα. Έχει περάσει δηλαδή και αποκτήσει τη βαθιά και υπερ-προσωπική δύναμη της ζωής του, αποτελώντας την απόλυτη έννοια πολλών τελετών αθανασίας³⁹.

Τώρα, αν ο θάνατος και η μύηση, σύμφωνα με το γνωστό απόσπασμα του Πλουτάρχου⁴⁰ και μία καθολική παράδοση, ταυτίζονταν, αν δηλαδή η εισβολή της πιο βαθιάς ζωτικής δύναμης στην πεπερασμένη συνείδηση καθόριζε σε αυτή μία κρίση ανάλογη με εκείνη του θανάτου, εμείς από εκείνο βλέπουμε να πηγάζει ο λόγος της πρώτης από τις αφομοιώσεις που εντοπίστηκαν από τον Piganiol. Δηλαδή, η αφομοίωση του “διττού” υπερβατικού μέρους της ύπαρξης,

38 Θα ήταν αρκετό να αναφερθούμε στην παράδοση που αναφέρει ο Μακρόβιος (Satur. III, 4) που ορίζει τους “genii” ή “Iari” ως “τους θεούς που μας κάνουν να ζούμε: τρέφουν το σώμα μας και ρυθμίζουν την ψυχή μας”. Στο σανσκριτικό όρο *ngasharira*, *linga* περιέχεται η ιδέα της “γεννητήσιας αρχής”, προκειμένου να καθιερωθεί μία σχέση με την πιθανή προέλευση του *genius* από το *genere* ενεργώντας υπό την έννοια της δημιουργίας.

39 Διδασκαλία του Πλωτίνου (III, IV, 5, IV, III, 13, κ.α.- και III, III, 6) και για την δογματική πλευρά: J. Evola, *L'Uomo come Potenza*, Todi, 1927, μέρος II, pp. 233 sgg.

40 In STOB., *Flor. IV*, 107, cfr. PORFIRIO, *Sententiae*, IX.

από τη θεά του Θανάτου. Επιπροσθέτως, αν σε μία μυστική οδό αποτελεί ταπείνωση, άρνηση στο εγώ, πλήρης αφοσίωση στο Θεό, αυτό που οδηγεί στο να αντιμετωπιστεί η υποδεικνύουσα κρίση, σε μία ηρωική παράδοση η μέθοδος αποτελεί σε αντίθεση μία στάση ενεργούς υπέρβασης, “εξύψωσης”, ενεργοποίησης των πιο βαθέων και αβυσσαλέων δυνάμεων της ύπαρξης. Και αν σε μορφές κατώτερες από εκείνες που κατέφυγαν στον ξέφρενο χορό, στο μαιναδικό και κορυβάντιο ρυθμό, στην πανδημική υπερβολή (και εδώ υπάρχει ο λόγος του ιερού χαρακτήρα που συχνά αποδίδεται στον αρχαίο χορό, έχοντας τονιστεί από ένα γνωστό βήμα του Λουκιανού)⁴¹ - εδώ σε μια υψηλότερη μορφή στο διαυγή ίλιγγο του κινδύνου καθώς και στην ηρωική ορμή που μαίνεται ανάμεσα στις μάχες, αναγνωρίστηκαν τα μέσα για την επίτευξη μίας παρόμοιας επίκλησης. Σύμφωνα με τον Brugmann⁴², το *ludere* ήδη

41 Λουκιανός, *Περὶ ὀρχήσεως*, LIX, “Ο χορός πρέπει ακόμα να θεωρείται ανάμεσα στα ιερά πράγματα και ο χορευτής σχεδόν πάντα ένας ιερέας, που απαιτείται να γνωρίζει τις μεταμορφώσεις της μυθολογίας καθώς και τα μυστήρια των Αιγυπτίων. Στη Ρώμη υπήρχαν ιεροί χοροί στο πρόσωπο των Αδελφών Αρβάλες [Αδελφοί Αρουραίοι] και του Λούπερκου και το θέμα του ύμνου σε αυτούς τους τελευταίους: “Βοήθησε μας Άρη, χορέψτε χορέψτε!” μας δείχνει ήδη μία σχέση μεταξύ της μεθόδου του χορού και εκείνης του πολέμου, μία σχέση η οποία είναι ιερή στον Άρη, cfr. Επίσης και η έκφραση του DSHILADDIN – RUMI (ROHDE, *Psyche*, v.II. p. 27) : “Εκείνος που γνωρίζει τη δύναμη του χορού ζει με το Θεό: αφού αυτός γνωρίζει πως είναι η αγάπη που σκοτώνει”. Θυμόμαστε τελικά τους *Κουρήτες*, τους οργισμένους ένοπλους χορευτές – ασπιδοφόρα ορχήστρα [orchesteris aspideforo] - που θεωρούνταν ως ημίθεα όντα και μάντιες – δαίμονες, μάντιες [daimones, monteis] - έχοντας τη δύναμη των εισηγητών στα μυστήρια (cfr. J.E.Harrison , *Themis*, Cambridge 1912, pp. 23-27).

42 Brugmann, *Indogerm Forschungen*, XVII, 433.

υποδηλώνει ετυμολογικά την ιδέα της αποσύνδεσης. Παραπέμπει δηλαδή στην αρετή, η οποία μάχεται προκειμένου να αποκαλυφθούν και να ελευθερωθούν από τα δεσμά βαθύτερες δυνάμεις. Έτσι φανερώνεται και η δεύτερη αφομοίωση: εκείνη του “διττού” και της Θεάς του Θανάτου που αναμιγνύεται με τη Μανία, με τις Ερινύες και με άλλες παρόμοιες θεότητες που αποτελούν προσωποποιήσεις της αφύπνισης και της ενεργοποίησης των προασπιστικών άγριων δυνάμεων. Και όπως στις αριονορδικές παραδόσεις έχουμε την έννοια των Βαλκυριών, των θυελλωδών θεοτήτων των μαχών και του πεπρωμένου, αποτελώντας ταυτόχρονα - εκείνοι οι *fylgjen* ή *fylgiukoma*⁴³ - τις βαθύτερες πτυχές της ψυχής των πεσόντων ηρώων, “οδηγημένοι” συμβολικά από αυτές στον χώρο της αθανασίας του Odin-Wotan⁴⁴, έτσι και στη ρωμαϊκή παράδοση δεν θα μπορούσαμε να μην θυμηθούμε την αίσθηση της απελευθέρωσης μίας στοιχειώδους δύναμης, που αποδόθηκε από τον Βιργίλιο⁴⁵ στο άνοιγμα των θυρών του ναού του Ιανού, αλλά ομοίως και την τρομερή θυσία του *devotio*⁴⁶, που αποτελεί τη θυσία των αρχηγών οι οποίοι δόθηκαν εθελούσια στους χθόνιους θεούς ώστε να ελευθερώσουν ξανά δύναμη τρόμου και πανικού ανάμεσα

43 Σύμφωνα με τη νορδική μυθολογία το πνεύμα το οποίο είναι συνδεδεμένο με την πορεία και τη μοίρα ενός ατόμου. (Σ.τ.Μ.)

44 Cfr. Golther, *German Mythologie*, pp. 88-89, 109-111. Στις Βαλκυρίες αντιστοιχεί η ιρανική έννοια του *Fravashi*, όπου από τη μία πλευρά είναι “η εσωτερική δύναμη κάθε ύπαρξης, ό,τι το υποστηρίζει, ό,τι γεννιέται και υφίσταται” (J. Darmesteter . “*Avesta*” *Sacr. Books of E.*, in “*Yasht*”, p. 179) και από την άλλη οι φοβερές θεές του πολέμου που δίνουν την τύχη και τη νίκη (cfr. *Yasht*, XIII, 23-24, 66-67).

45 Virgilio, *Aen.*, I, 293, VII. 607

46 Η ιερή αφοσίωση που φτάνει στο επίπεδο της θυσίας. (Σ.τ.Μ.)

στον εχθρό⁴⁷.

Μας μένει εν τέλει να εξετάσουμε και να κατανοήσουμε τις αναφορές στις θεότητες της Νίκης. Τα στοιχεία για να την κατανοήσουμε υπάρχουν ήδη. Εκεί όπου οι πράξεις του πνεύματος εξυμνούνται σε βάθος στο εσωτερικό των δράσεων και των πραγματικών γεγονότων, ανάμεσα στο φυσικό και στο μεταφυσικό, ανάμεσα στο ορατό και στο μη ορατό, εδραιώνεται ένας παραλληλισμός. Η νίκη γίνεται η ορατότητα και η μαρτυρία ενός “θριαμβευτικού θανάτου” και μιας μυστικιστικής θεοφανείας. Της μετατροπής, δηλαδή, της αβυσσαλέας δύναμης που προκαλείται στις φωτεινές μορφές μίας οντότητας που δεν είναι πια ανθρώπινη. Γι’ αυτό, κάθε Νίκη στις δικές μας αρχαίες παραδόσεις επωμιζόταν μία ιερή σημασία. Για αυτό, ο Ρωμαίος δεν έχασε ποτέ την πίστη του καθήκοντος στις θεϊκές δυνάμεις, το μεγαλείο των ιδεωδών του *aeternitas* και του *imperium*⁴⁸. Γι’ αυτό ο αυτοκράτορας *imperator* ή ο *dux* αναγνωρισμένος στα πεδία των μαχών είχε μία αίσθηση της απότομης εκδήλωσης μίας ανώτερης δύναμης, η οποία τον μεταμόρφωνε και τον δόξαζε. Η αυτοκρατορική λατρεία, σύμφωνα με την οποία οι Βασιλείς αναγνωρίστηκαν ως τέτοιοι από το *hwareno* – άριος όρος ταυτόσημος με τη “δόξα”, θεωρούμενος ως μια πραγματική ουράνια δύναμη που κάνει αθάνατους τους βασιλείς και μαρτυρά μέσω τη νίκης το υπερβατικό τους δικαίωμα - μία τέτοια λατρεία, στη βαθύτερη πτυχή της,

47 Cfr. Preller, *Röm Myth*: pp. 466-7 Αυτός ο τρόμος προκάλεσε την ευλάβεια και βρίσκεται προς σύγκριση με το *herfjöturr*, δηλαδή με τον τρόπο που έπληξε κρυφά τον εχθρό από τη Βαλκυρία που απελευθερώθηκε (cfr. Golther, cit, p. 111)

48 Cfr. p. es. Cicerone. *De nat Deorum*, II, 3, 8.

δεν έχει διαφορετική προέλευση.

Σε όλα αυτά λοιπόν, υπάρχει κάτι περισσότερο από ένα απλό “σύμβολο” ή έναν “μύθο” ή μία “δαισιδαίμονια”. Αντιθέτως, για εμάς, υπάρχει η μαρτυρία μίας παράδοσης η οποία γνώριζε, με σχολαστικότητα και ηρωισμό, την πνευματικότητα και κράτησε το πρόσωπο της πολύ ψηλά.

Σήμερα μας έρχονται στο φως τα σιωπηλά μαρμάρια λείψανα του αυτοκρατορικού μεγαλείου. Τα ευρήματα του ναού είναι πολύ πρόσφατα κατά μήκος της μεγαλοπρεπούς οδού της αυτοκρατορίας, όπου ο Καίσαρας αφιερώνει την Venus Genetrix⁴⁹, η οποία συγχωνεύεται με τη Venus Victrix⁵⁰, δηλαδή με μία από τις μυστηριώδεις προσωποποιήσεις της θριαμβευτικής δύναμης των νικητών. Η επιθυμία μας σήμερα είναι, μαζί με τα μάρμαρα, να επιστρέψετε στη νέα ζωή, εναρμονίζοντας με τις συνθήκες του σημερινού μας πολιτισμού, την πρωταρχική και ηρωική δύναμη της προέλευσής μας.

---

49 *Μητέρα Αφροδίτη*. Θεωρούμενη ως μητέρα, πρόγονος, των Ρωμαίων, και ειδικότερα της Ιουλίας γενιάς. Προστάτιδα θεά της οικίας και της μητρότητας. Ο Ιούλιος Καίσαρας της αφιέρωσε τον αντίστοιχο ναό στη Ρώμη το 46 π.Χ. (Σ.τ.Μ.)

50 *Νικηφόρος Αφροδίτη*. Η εκδοχή της Αφροδίτης ως θεά του πολέμου η οποία φέρει τη νίκη για όσους αποτελεί προστατίδα θεά. Το 55 π.Χ. της αφιερώθηκε ναός από τον Πομπήιο στην κορυφή του θεάτρου στο Πεδίον του Άρεως (Campus Martius) της Ρώμης. (Σ.τ.Μ.)